

De vlam van de liefde

Dierbare broeders en zusters,

900 jaar geleden stelden onze eerste cisterciënzervaders samen met hun gemeenschap een tekst voor ter goedkeuring aan Paus Callixtus II. Deze tekst zou de relaties bevorderen tussen de kloosters, net zoals de Regel van Benedictus de relaties bevordert tussen de leden van elke gemeenschap afzonderlijk. Ze noemden dit document *Carta Caritatis – Charter van de liefde*. Het doel van dit document was namelijk de monastieke familie die haar oorsprong vond in Cîteaux te doen groeien in broederlijke *communio* en zo in de Kerk en in de wereld een weerspiegeling te zijn van het goddelijk licht van de Trinitaire Liefde.

In de loop van dit jaar zijn er vele initiatieven tot vieringen en studiebijeenkomsten om deze verjaardag te gedenken. Dit is een belangrijke verjaardag omdat de goedkeuring van dit document in feite het ontstaan markeert van de Cisterciënzorde als monastieke orde die canoniek is opgericht en georganiseerd. In de verschillende congressen, symposia en herdenkingen die wereldwijd voorzien zijn, zullen verschillende aspecten van de *Carta Caritatis* uitgediept worden, en dit zal ons zeker helpen om ons meer bewust te zijn van onze identiteit, van de waarde van ons charisma, van de taak die de heilige Geest ons heeft toevertrouwd en die de Kerk heeft erkend en gezegend op basis van het gezag dat Christus heeft toevertrouwd aan Petrus.

De kern

In deze Pinksterbrief zou ik me willen concentreren op één enkel punt van de *Carta Caritatis*, de kern, die we moeten benadrukken opdat wij, cisterciënzers, en allen die op verschillende manieren betrokken zijn bij ons charisma, vandaag opnieuw de vlam kunnen aanwakkeren die 900 jaar geleden aangestoken is. Deze vlam heeft door de eeuwen heen nooit opgehouden te branden, en dit ondanks zoveel menselijk

broosheid en ontrouw. En deze kern is niets anders dan de vlam zelf, namelijk de liefde.

De problemen en de moeilijkheden die we vandaag kennen in de beleving van onze roeping zijn talrijk, en ze zijn niet nieuw. Maar het feit dat we voortdurend botsen op deze problemen, en dat we steeds vaker samenkomen vanuit het verlangen en met de inzet om deze problemen het hoofd te bieden en ze op te lossen, doet ook steeds meer deze wezenlijke vraag oprijzen: Wat is het dat ons verbindt? Waarom gaan we deze weg samen? Zijn het misschien precies de moeilijkheden, de problemen en de broosheden die ons verbinden? Of zijn het alleen de kerkelijk wetten, en het engagement dat we op ons hebben genomen door onze geloften? Is er niet iets diepers?

Deze vraag stelt zich des te scherper naarmate we ons realiseren dat deze factoren, en al onze inspanningen om ze het hoofd te bieden en ze te doorleven, ons uiteindelijk niet echt met elkaar verbinden. Velen ontvluchten de *communio* onder ons of binnen hun gemeenschappen, precies om niet met de problemen geconfronteerd te worden of omdat ze het niet langer kunnen verdragen dat trouw enkel gebaseerd is op wetten of op het met de geloften opgenomen engagement.

Te midden van deze situatie, waarin we de indruk hebben dat we met steeds minder zijn die met vreugde onze verantwoordelijkheid voor de Orde opnemen, voor haar charisma en haar roeping en zending, is het alsof de postbode dit jaar aanbelt aan onze deur om ons nogmaals een brief te bezorgen die 900 jaar geleden verstuurd is. De datum van de poststempel verbijstert ons: 23 december 1119! We openen de brief vol spanning en nieuwsgierigheid en... wat een verrassing! We ontdekken dat het een liefdesbrief is! We beginnen een beetje te blozen, want we zijn het niet echt gewend liefdesbrieven te ontvangen. We beginnen te lezen en zijn verwonderd over de frisheid van de brief. Hij is 900 jaar oud en toch zo actueel, zo aangepast aan ons vandaag! Waar komt die voortdurende nieuwheid vandaar? Precies uit het feit dat de brief de liefde in het centrum zet, de *caritas*, en dat hij ons helpt te begrijpen hoe we moeilijkheden en problemen kunnen aanpakken, maar vooral hoe we onze roeping en zending kunnen beleven vanuit dit centrum. Hij leert ons ook hoe we dit centrum, de liefde, kunnen laten uitstralen naar ons samenleven en naar de situaties van broosheid en moeilijkheden waarmee we geconfronteerd worden.

Een fundamentele vraag

De *Carta Caritatis* komt dus tot ons met een fundamentele vraag: Beleven we onze roeping in het licht van de liefde? Beleven we ze met liefde? Bewandelen we samen de weg van de *caritas*? Zijn we in liefde met elkaar verbonden? Beleven we ons toebehoren aan de Orde als een liefdesgemeenschap?

Wanneer iemand die verliefd is een liefdesbrief schrijft aan zijn beminde, dan verklaart hij in de eerste plaats zijn liefde voor haar en vervolgens vraagt hij zijn beminde om haar liefde voor hem te verklaren. Misschien zijn we hiervoor tegenwoordig niet meer voldoende gevoelig, maar het zou ons goed doen de fundamentele teksten van ons geloof en onze roeping te lezen als liefdesverklaringen die om wederliefde vragen. Is dat niet de essentie van de Schrift, van het Evangelie?

Is dat niet waar het om gaat in de Regel van Benedictus, of in de werken van onze cisterciënzer schrijvers? En het is ook de kern van de *Carta Caritatis* van Stefanus Harding en zijn tijdgenoten. We zouden ons echt bemind moeten voelen, bevoorrecht met zo een tekst die zich al sinds 900 jaar beijvert om ons ten volle onze roeping te doen beleven en die daartoe handelingen vastlegt en aanbeveelt, en momenten van gemeenschapsleven en gebed; elementen van vorming en van wederzijdse vermaning, om ons voortdurend te zuiveren van onze neiging om onze eerste liefde te laten bekoelen, om lauw te worden in onze fundamentele roeping "niets te stellen boven de liefde van Christus" (RB 4,21).

De bekoring van de lauwheid

Wat is de lauwheid, die Christus in de kerk van Laodicea zo verafschuwt dat Hij er misselijk van wordt (cf. Apc 3,15-16)? Lauw zijn, noch warm, noch koud, wil zeggen zich aanpassen aan de temperatuur van de omgeving. Lauwheid is de temperatuur van de wereld. Lauw zijn wil uiteindelijk zeggen werelds zijn. Het is triest te zien hoe we vaak werelds worden, aangepast aan de wereld en haar ijdelheid in alles wat ons nu net een verschillende temperatuur zou moeten geven, ook in de beleving van dat wat gemeenschappelijk is voor iedereen: het gebed, het werk, de rust, de menselijke relaties... Lauwheid is de verleiding waarin we het gemakkelijkst vervallen omdat we het vuur van de heilige Geest verliezen, een beetje zoals een kop koffie afkoelt of een frisdrank opwarmt: als een vloeistof niet langer verwarmd of gekoeld wordt, neemt ze langzaam de temperatuur van de omgeving aan en vinden we er niet langer smaak in, schenkt het ons geen genoegen meer ze te drinken.

Het is een ervaring die we allemaal kennen. We verliezen het vuur, het enthousiasme, de vreugde in het beleven van onze roeping. We verliezen de smaak in datgene wat ons eens in vuur en vlam zette, bijvoorbeeld de smaak in het Woord van God, of in het gemeenschappelijk gebed, of de smaak in het gemeenschapsleven, of in onze dienstbaarheid aan de gemeenschap, aan de Orde en aan de Kerk. Maar tegen dit soort lauwheid kunnen we niet ten strijde trekken met thermoskannen die de oorspronkelijke warmte op een kunstmatige manier vasthouden. Het volstaat hier niet *vast te houden*, we moeten de warmte *voeden*, de vlam die voortdurend en rechtstreeks de temperatuur van ons hart en van ons leven opwarmt. Is dat niet de methode van elke monastieke discipline, het doel van alles wat de Regel van Benedictus ons aanbeveelt en voorschrijft? Het trouw herhalen van gebaren en momenten van gemeenschap met God en met onze medebroeders strijdt tegen de onverbiddelijke afkoeling waarin we dreigen te vervallen, of waartoe we aangetrokken worden door de bedrieglijke bekoring van de wereld.

Het vuur dat we nodig hebben en dat we steeds weer moeten voeden is de liefde, de liefde van God die ons wordt meegedeeld door de heilige Geest. Een hymne voor de terts laat ons aan de heilige Geest vragen: "*flammescat igne caritas* – laat onze liefde in vuur opvlammen". Daarom is het belangrijk, zoals de *Carta Caritatis* ons leert, dat we elkaar helpen om onder ons en in ons de vlam van onze liefde voor Christus brandend te houden.

Ze wisten goed dat het de Heer was

Hoe kan dit gebeuren? Hoe heeft Jezus steeds weer opnieuw in zijn leerlingen het vuur van de liefde doen ontvlammen?

Als we mediteren over de verrijzenisevangelies, bemerken we een constante: het mysterieuze verschijnen van de Heer doet in het hart van de leerlingen een vuur opvlammen van liefde en vreugde. Behalve het verhaal van de leerlingen van Emmaüs, waar dit branden van het hart expliciet wordt beschreven, (cf. Lc 24,32), overweeg ik ook graag het tafereel van de ochtendlijke verschijning van de verrezen Jezus aan de oever van het meer van Tiberias. Na de wonderbare visvangst, en nadat Petrus de 153 grote vissen uit de boot aan land heeft gebracht, nodigt Jezus de leerlingen uit voor het ontbijt dat Hij zelf voor hen heeft bereid. Ze treffen daar inderdaad "een houtskoolvuur aan met vis erop en brood" (Joh 21,9). Nadat Hij aan de zeven leerlingen gevraagd heeft een beetje van hun vis bij op het vuur te leggen, nodigt Hij hen eenvoudig uit: "Komt ontbijten". Johannes voegt eraan toe: "Geen van de leerlingen durfde Hem te vragen: 'Wie zijt Gij?' want ze wisten goed dat het de Heer was. Jezus kwam dichterbij, nam het brood en gaf het hun, en zo ook de vis" (Joh 21,12-13).

Het kost ons geen moeite ons de vreugde voor te stellen waarmee de vermoeide en ontgoochelde leerlingen dit moment van gemeenschap en delen beleefd hebben. In de stilte van de vroege ochtend, in het goudgele licht van de dageraad over het meer was het samenzijn met de Heer een moment van algehele vervulling. Ze konden niets anders meer verlangen, ze konden zich geen grotere schoonheid en vreugde voorstellen dan deze. Ze voelden zich bemind, vervuld van liefde, omdat Jezus leefde en bij hen was. Voor hen viel liefde samen met de levende aanwezigheid van Christus. En de ervaring van deze liefde stelde hen in staat zelf te beminnen, de liefde van Jezus te beminnen, zijn aanwezigheid. En rondom dit vuur van liefde voelden ze zich vol van liefde voor allen en voor alles: liefde onder elkaar, liefde voor ieder van hen, liefde voor hun families, voor de afwezige leerlingen, voor de hele mensheid. Liefde ook voor die oever, voor de heuvels en voor de zee, voor de hemel, de zon en de lucht, voor de vogels en de vissen, voor heel het universum. Jezus die hen uitnodigde om bij Hem te zijn, om eenvoudig bij Hem te zijn, was een vuur dat hun harten en de hele werkelijkheid in liefde deed ontvlammen.

De liefde die vernieuwt

Heel het nieuwe van de christelijke liefde bestaat niet in wat men doet voor God of voor de anderen. Het nieuwe is van waaruit de liefde voor God en voor de ander uitstraalt: het nieuwe is dat vuur dat Christus voor ons heeft aangestoken, om ons de schoonheid van zijn aanwezigheid te laten ervaren. De vis en het brood die de leerlingen bereiden op het houtskoolvuur dat Jezus heeft aangestoken, staan symbool voor het lijden en de dood, ze staan symbool voor de eucharistie. Het vuur van de liefde wordt gevoed door het hout van het kruis, om ons Christus zelf te eten en te drinken te geven, om Hem in ons op te nemen en door te geven.

De heilige Augustinus herinnert ons eraan dat het nieuwe van het "nieuwe gebod" dat Jezus ons geeft er niet zozeer in bestaat de ander te beminnen als zichzelf. Dat gebod vonden we ook al in het Oude Testament. Het nieuwe van het nieuwe gebod bestaat erin dat het ons ontdoet van de oude mens om ons te bekleden met de nieuwe mens. Beminnen zoals Christus ons bemint, is een nieuw gebod omdat het gaat om een liefde die ons vernieuwt (cf. *Commentaar op het Johannesevangelie*, 65,1). Het gebod van Jezus is nieuw omdat het onze liefde vernieuwt met de vlam van zijn paasliefde.

En meteen na de scène rond het vuur aan de oever van het meer, begrijpt ook Petrus wat hij tot Jezus kan zeggen: "Gij weet dat ik U bemin!" (Joh 21,15-17) omdat deze liefde niet iets is dat hij uit zichzelf kan bereiken, maar een weerkaatsing en uitstraling van de liefde die hij binnen in zich voelt branden wanneer Hij samen is met Jezus en zich met Hem verenigt.

Eén met Christus

De grote nieuwheid bestaat erin dat de liefde in ons ontstoken is door de eenheid met Jezus Christus.

De leerlingen die opnieuw samen zijn met Hem rondom het vuur, de geroosterde vis en het brood, voelen zich overstelpt door de eenvoudige en vreugdevolle gloed van de gemeenschap met Hem. Misschien is er op dat moment een woord in hun herinnering opgekomen dat Jezus gesproken had over zichzelf toen Hij vertelde over de goede herder die zijn leven geeft voor zijn schapen. Hij zei: "De Vader en Ik, Wij zijn één" (Joh 10,30). Ze voelden aan dat deze gemeenschap met de Vader als een vlam was die onophoudelijk een grenzeloze liefde aanstak in Jezus. Na zijn verrijzenis hebben de leerlingen begrepen dat ze hetzelfde konden zeggen over zichzelf in verband met Hem, en dat dit de vlam was die ook in henzelf een eindeloze liefde aanstak. God betreft ons zo diep in de liefde die Hijzelf is, dat ieder van ons kan zeggen: "Christus en ik, wij zijn één." En we kunnen dit eveneens zeggen vanuit het ecclesiale bewustzijn dat deze eenheid met Christus ons ook één maakt onder elkaar. Ook mijn broeder, mijn zuster is één met Christus, net als ik, en niets kan ons dichter met elkaar verbinden dan dit mysterie. De Kerk leeft vanuit het bewustzijn dat we allen één zijn met Christus. En als we één zijn met de Zoon, dan zijn we meteen ook één met de Vader, in de gemeenschap van de heilige Geest: "Op die dag zult gij weten dat Ik in de Vader ben en gij in Mij en Ik in u" (Joh 14,20).

De eenheid met Christus, een ervaring die een uitstraling is van zijn drie-ene liefde, is de zekere basis voor onze vruchtbaarheid. Tegenover de uitdagingen van het leven, van de roeping en zending die de Heer ons toevertrouwt, leven wij vaak met de angst niet bekwaam te zijn, niet te zullen slagen. En we hebben er nog minder vertrouwen in dat de anderen kunnen veranderen. We vergeten dat God ons in de eerste plaats bekwaam heeft gemaakt in gemeenschap te leven met Hem, meer nog: dat Christus ons reeds één heeft gemaakt met Hem op grond van zijn dood en verrijzenis, met de genade van het geloof, van de doop, van de eucharistie en van alle sacramenten. Hij heeft ons gemaakt tot ledematen van zijn lichaam, de Kerk.

De genade verbonden te zijn met Christus is alles, en ze maakt ons bekwaam voor alles wat God van ons wil. De gemeenschap met Christus is de genade die ons telkens opnieuw wordt geschonken en die voortdurend wordt vernieuwd. Wie deze genade verwelkomt en cultiveert, ziet dat alles tot genade wordt, ook de zwaarste taak, ook de lastigste beproeving.

Erfenis en opdracht

Het verwelkomen van deze genade maakt het mogelijk dat onze roeping en iedere roeping zich realiseert en vernieuwt. In de *Carta Caritatis* hebben onze eerste cisterciënzervaders ons gevraagd onze roeping te beleven in het licht en met het vuur van de liefde. Zo hebben ze ons als erfenis een geheim meegegeven van een vernieuwing die altijd mogelijk is, omdat ze gevoed wordt door de genade één te zijn met Jezus Christus. Wanneer we een dringende nood voelen aan deze vernieuwing, persoonlijk of als gemeenschap, dan zouden we de oproep van Christus zelf moeten ontwaren om ons te laten ontbranden door de vlam van de liefde in de gemeenschap met Hem. Maar we mogen de liefde in geen geval losmaken van de gemeenschap met Christus, die ons verbindt met de Vader in de gave van de heilige Geest, want alleen God is liefde, en alleen verbonden met Hem worden we deelgenoten aan zijn goddelijk wezen (cf. 2Pe 1,4).

Onze grootste vergissing bestaat erin te vergeten wat Jezus ons heeft gezegd, en wel precies dan, wanneer hij ons vroeg elkaar te beminnen, namelijk dat we zonder Hem niets kunnen (cf. Joh 15,5). Als we de liefde bepalen los van de verbondenheid met Christus, maken we van de liefde ons eigen project, ons eigen werk, gedoemd om te mislukken. We moeten niet beslissen te beminnen, we moeten beslissen verenigd te blijven met Christus, die ons in staat stelt te beminnen zoals Hij ons bemind heeft, elkaar te beminnen en Hem te beminnen in iedere mens die we ontmoeten.

Alleen deze liefde die een uitstraling is van de gemeenschap met Christus is in staat ons leven en onze gemeenschappen om te vormen. Ze vormt ze om en maakt ons tot instrumenten voor de opbouw van Gods Rijk, want "de liefde bouwt op" (1Kor 8,1). De liefde vormt ons leven en onze gemeenschappen om met barmhartigheid, want "de liefde bedekt tal van zonden" (1Pe 4,8), zowel de onze als die van anderen. Ze vormt ze om en maakt ze één, want Christus is het éénmakende centrum van heel de geschapen werkelijkheid. De liefde vormt ons leven en onze gemeenschappen om en doet ons "overgaan van de dood naar het leven, omdat wij onze broeders liefhebben" (cf. 1 Joh 3,14). Ze vormt ze om en verandert onze droefheid in een vreugde in ons en onder ons, een vreugde die groter is dan onze eigen vreugde, de vreugde die vervuld is van Christus (cf. Joh 15,11).

Maar deze erfenis is ook een akker waarop ons gevraagd wordt te werken. Elke erfenis blijft levend als ze ook een opdracht wordt. We zijn erfgenamen van een charisma dat van ons vraagt om verblijfplaatsen te bouwen, gemeenschappen, om samen een familie van kloosters te bouwen, geen musea of clubjes van individualisten.

De *Carta Caritatis* leert ons de gave van de liefde te ontvangen als een zaad dat rijke vrucht wil dragen. Ze leert ons ook te leven overeenkomstig het gegeven dat we de liefde in ons alleen kunnen voeden in gemeenschap met de verrezen Heer.

Het is voor ons een gave en een opdracht de eenheid met Jezus te cultiveren, die zijn liefde in ons en onder ons als een bron doet opwellen. Hoe moeten we dat doen?

We zouden kunnen zeggen dat Christus ons met zichzelf verenigt in de mate dat wij aanvaarden en ons erop toeleggen ons te verenigen met de tekenen en instrumenten van zijn aanwezigheid. De *Carta Caritatis*, evenals de Regel van Benedictus, benadrukt dat we ons in de eerste plaats zouden verenigen met het kerkelijke lichaam dat gevormd wordt door ons charisma, dat we in de eerste plaats ons toebehoren niet zouden verwaarlozen aan onze eigen gemeenschap en aan de gemeenschap van gemeenschappen die onze Orde en de hele Cisterciënzerfamilie vormt. De *Carta Caritatis* leert ons elkaar op te zoeken, samen te werken, elkaar wederzijds te vermanen met barmhartigheid, en om altijd te streven naar een gebedsgemeenschap, die ons in elke gemeenschap onthaalt alsof het onze eigen gemeenschap was.

We moeten onze vaders dankbaar zijn dat ze ons deze liefdesbrief toegestuurd hebben die ons dit alles in herinnering brengt. Maar we moeten deze brief ook beantwoorden.

Moge God het ons geven te antwoorden met de brief van ons leven, en moge ook die een liefdesbrief zijn!

Fr. Mauro-Giuseppe Lepori OCist
Generale Abt